

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Звагельський В. Б. (Суми, Україна), канд. філол. наук;
Камберова Р. (Софія, Болгарія), канд. філол. наук;
Куліш А. М. (Суми, Україна), д-р юрид. наук;
Нестеренко В. А. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Світайло Н. Д. (Суми, Україна), канд. філос. наук;
Пашин В. П. (Курськ, Росія), д-р іст. наук;
Петрищева Н. С. (Курськ, Росія), канд. іст. наук;
Рамач Я. (Новий Сад, Сербія), д-р іст. наук;
Хлопова І. Є. (Курськ, Росія), канд. іст. наук

Видання рекомендовано до друку рішенням вченої ради
юридичного факультету Сумського державного університету
(протокол № 9 від 03.04.2014 р.)

Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2 част. Ч. 2 : у 2 томах (Суми – Курськ, 18 квітня 2014 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, В. Б. Звагельський, Р. Камберова та ін. – Суми – Курськ : Сумський державний університет, Південно-Західний державний університет, 2014. – Ч. 2, Т. 2. – 152 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, вчених та аспірантів ВНЗ і наукових установ, виголошені в рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 861 від 9 грудня 2013 р.), присвячені актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

На обкладинці: Скульптура «Тарас мандрує» у с. Шевченковому Звенигородського району Черкаської області. Встановлена у 1992 р. на місці садиби батьків Т. Г. Шевченка. Скульптор А. В. Куш.

говорити рідною мовою з англійським акцентом. Або, виїхавши за кордон у пошуках роботи, асимілюються з однорідною масою в іншій країні і зовсім забувають про рідну країну, її мову та традиції.

То ж, європейська інтеграція для української мови є досить суперечливим процесом, зі своїми «за» і «проти». Для збереження національної самобутності української мови, її ідентичності, перетворення на мову міжнародного спілкування потрібне глибоке, всебічне осмислення проблеми науковцями та фахівцями в усій його повноті.

1. Дзюба І. Проблеми і перспективи української культури / І.Дзюба. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1495357.html>.

2. Веретевская А.В. Перспективы и препятствия для политики мультикультурализма в консолидированных демократиях Западной Европы / А.В.Веретевская. – Режим доступа: <http://www.dslib.net/polit-instituty/perspektivy-i-preпятствия-dlja-politiki-multikulturalizma-v-konsolidirovannyh.html>.

СВСЮКОВ А.В.

ПІДПРИЄМСТВА ТРОСТЯНЕЦЬКОГО МАСТКУ ФІРМИ «Л.Є.КЕНІГ-СПАДКОЄМЦІ»

У другій половині XIX ст. територія Тростянеччини входила до складу Харківської губернії Охтирського повіту Тростянецької волості. Село Тростянець було розташоване в районі Сумської дільниці Харківсько-Миколаївської залізниці зі станцією Смородино. Губернське місто Харків від станції Смородино, при селі Тростянець, знаходилось на відстані 128 верст по залізничній колії.

Тростянецький цукровий завод був побудований у 1847 р. тодішнім власником села Тростянець князем Василем Петровичем Голіциним. Спочатку технічною основою його була напівпарова система, що згодом реконструйована в парову. Деякий час на базі цього заводу, що виробляв цукор-пісок, після завершення сезону працював рафінадний завод. Але даних про його роботу не збереглося. Підтвердженням цього є лише глиняні форми для рафінаду, що були знайдені під час подальшої перебудови підприємства.

Після реформи 1861 р. у Тростянці значно прискорився розвиток капіталізму. У 1868 р. власник Тростянецького мастку князь Олексій Васильович Голіцин продав його Санкт-Петербурзькому першої гільдії купцю Андрію Альбертовичу Марку, який заснував «*Охтирсько-Тростянецьке акціонерне товариство*».

Значну роль у подальшому соціально-економічному розвитку Тростянецьчини відіграв Леопольд Єгорович Кеніг, який у 1874 р. викупив у Марка землі Тростянецького маєтку у кількості 13533 десятин орної землі і лісу. Одночасно з купівлею маєтку Л.Є.Кеніг вступив у число акціонерів Охтирсько-Тростянецького товариства. Через сім років у 1881 р. він придбав Тростянецький завод і став його одноосібним власником. На цей час підприємство вже перейшло з пресового методу роботи на дифузійний. Добовий переробіток цукрових буряків у той час склав 1200 берківців (1 берківець = 164 кг). У 1885-1886 рр. старий завод був перебудований фірмою «Шкода» і добова переробка буряків досягла 1500 берківців. Майже щорічно завод технічно модернізувався і його добова потужність була доведена до переробки 4500 берківців буряків. На 1913 р. виробництво рафінаду досягло півтора мільйона пудів, тобто збільшилася втричі з часу його заснування.

Після смерті Л.Є.Кеніга (17 грудня 1903 р.) всі його володіння, у тому числі й Тростянецький маєток разом із заводами, перейшли до його синів Карла, Федора, Олександра і Юлія, які створили 1 січня 1905 р. товариство «Л.Є.Кеніг-Спадкоємці». З 1 січня 1913 р. за взаємною згодою братів одноосібним власником фірми став Юлій Леопольдович Кеніг. Процвітання фірми продовжувалось до більшовицької революції у жовтні 1917 р.

Серед підприємств фірми «Л.Є.Кеніг - Спадкоємці» основне місце займали цукрові заводи: два пісочних – Тростянецький і Гутянський, і два рафінадних – Санкт-Петербурзький і Тростянецький. У Тростянецькому та Гутянському маєтках, крім цукрових заводів, фірма ще мала три винокурних заводи, вальцовий млин, два лісопильних і паркетний заводи. Але найголовнішу роль відігравали цукрові заводи, що виділялися серед подібних підприємств Росії.

Аналіз даних засвідчує, що заводи «Л.Є.Кеніг - Спадкоємці» виробляли у 1906-1907 рр. 5.4% усієї кількості рафінаду в Росії, 1907-1908 рр. – 7.5%, 1908-1909 рр. – 6.3%, 1909-1910 рр. – 6.3%, 1910-1911 рр. – 5.9%. Таким чином, фірма виробляла в середньому 6% або 1/16 частину всього рафінаду Росії. Питома вага Тростянецького заводу становила 3%. Тодішня ціна одного пуду рафінаду становила 5 крб., тобто річне виробництво оцінювалось в 15 млн. крб. Ці дані характеризують важливу роль фірми у промисловому житті країни. Не випадково тодішні газети називали Л.Є.Кеніга цукровим королем.

Якщо проаналізувати діяльність фірми, то її річний обіг склав приблизно 40 млн. крб. при сплаті акцизу за цукор до 3 млн. крб. і виплаті ще різних державних і громадських зборів до 500 тис. крб. щороку.

Рафінадний завод Л.Є.Кеніга у Тростянці (кінець 1880-их рр.)

Винокурний завод займав половину приміщення солодового заводу, що у 1887 р. припинив свою роботу. У 1900 р. він був переобладнаний і став працювати 12 годин щоденно. Основною сировиною для виробництва стала картопля, якої у найбільш вдалому 1912 р. було перероблено 316 тис. пудів. 75% картоплі на завод поставляли селяни навколишніх сіл. За заводом керував винокур із двома помічниками при загальному штаті у 37 працівників.

Важливу роль відігравав вальцовий млин. Він був пущений у 1896 р. Після ряду реконструкцій значно зросла продуктивність млина: від 1000 до 4500 пудів зерна на добу. За рік млин переробляв до 1,2 млн. пудів пшениці. Зерна не вистачало, тому його стали закуповувати в інших регіонах. З 1910 р. млин виробляв манну крупу і 10 сортів борошна. У 1910-1911 рр. млин щорічно виробляв до 970 тис. пудів борошна.

Ремонт усіх технічних підприємств, а також сільгоспмашин та знарядь забезпечували механічні майстерні. До їх складу входили: ливарне відділення, мідницьке відділення, кузня на п'ять горнів, столярне відділення, майстерня для ремонту парового плуга, автомобільна майстерня, теслярня, токарне відділення, модельно-столярне відділення, водопровідна майстерня, машинне відділення, телефонна майстерня.

Власники Тростянецького маєтку не жили постійно в Тростянці, а тому керували справами на місці довірені особи. До 1888 р. адміністратором Тростянецького маєтку був А.Г.фон Шультгес, окремо

цукровими заводами керували директори – спочатку Л.Є.Гундшан, а потім В.І.Серебряков. У 1888 р. керуючим став Є.А.Шульце, який у 1896 р. очолив головну контору в С.-Петербурзі. З 1896 р. адміністратором став А.Х.Бейнрот. Після його смерті (1903 р.) головним розпорядником Тростянецького і Гутянського маєтків призначено сина Л.Є.Кеніга – Федора Леопольдовича, а головним адміністратором – А.Є.Вебера. З кінця 1909 р. адміністратором обох маєтків став Е.Е.Папмель.

Загальна кількість службовців у Тростянецьких технічних підприємствах і при головному управлінні – 70 осіб. Крім основної платні, службовці отримували квартири або квартирні гроші, городні овочі або городні гроші, опалення натурою або грошима. Старші службовці мали ще й прислугу. Службовцям які отримували на рік не більше 2 тис. карбованців, виділяли по сто карбованців щорічно на дитину для навчання у середніх навчальних закладах.

Для службовців було виділено 12 будинків на 34 квартири. Особи, які займали високі посади, жили в невеликих будинках на 2-3 квартири. Для службовців головної контори було збудовано 6 будинків на 30 квартир. У них був водопровід, каналізація, електричне освітлення. В усіх квартирах установлювалися ванни. Біля кожного будинку – сад. Службовці користувалися бібліотекою з фондом 8 тис. книг.

При фірмі працював магазин із трьох відділів: залізні товари, продукти та виробі із тканини. Завідуючому магазином допомагали три помічники і шість робітників. Усі товари продавались за невисокими цінами, його послугами користувались робітники і службовці. У 1910-1911 рр. (протягом сезону) магазин продав товарів на 73 тис. крб.

Перша лікарня була побудована ще А.А.Марком, будинок якої був переданий Л.Є.Кенігом для потреб церкви. У 70-их рр. XIX ст. споруджується нове приміщення лікарні на 26 ліжок, що називалася «економічною». Завідував нею лікар, якому допомагали два фельдшери. У 1886 р. тут лікували 330 хворих. Крім того, вдома була надана допомога 1279 хворим. Для лікування тварин утримувався «ветеринарний лазарет», де працював ветеринарний лікар з помічником. З 1892 р. почала працювати, поряд з існуючою, ще й нова лікарня на 30 ліжок, де були амбулаторія, аптека, терапевтичне відділення, дві хірургічні і дві операційні палати. Персонал лікарні складався з лікаря, двох фельдшерів, акушерки, двох служителів та трьох доглядальниць. Протягом 20 років очолював лікарню доктор медицини В.В.Краузе. Щорічні витрати фірми на охорону здоров'я складали 24 тис. крб.

У 1891 р. почалася телефонізація. Спочатку було встановлено два телефонних апарати, а на 1913 р. їх кількість досягла 93. Всю мережу маєтку обслуговувала власна телефонна станція. Крім того, зв'язок був з Охтиркою і Харковом.

Із адміністративно-державних установ у с. Тростянці розташувалися: приміщення земського начальника, управління станового пристава і поштово-телеграфна контора, приміщення для якої збудувала фірма Кеніга. Для шкіл Тростянця і навколишніх сіл вона щорічно виділяла кошти. У 1913 р. закінчилося будівництво нової великої церкви сином Л.Є.Кеніга Юлієм (Вознесенський храм).

Отже, за часів господарства Кенігів економічний розвиток Тростянеччини зростає. Цьому сприяла далекоглядність та дієвість Л.Є.Кеніга, розуміння того, що новітнє технічне оснащення сприяло збільшенню продуктивності праці і якості.

1. Очерк Тростянецкого имени «Л.Є.Кениг-Наследники». – Ахтырка, 1908.

2. Сумщина від давнини до сьогодення: Науковий довідник. – Суми, 2000.

3. *Артюшенко М.М.* Старожитності Тростянеччини / М.М.Артюшенко. – Тростянець, 2002.

4. Технические предприятия Тростянецкого имени фирмы «Л.Е.Кениг-Наследники». – Харьков, 1913.

ЗАЙКА Н.Ю.

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВОСУДДЯ (X-XVIII ст.)

Правосуддя – це особливий вид державної діяльності, що здійснюється судом на підставі закону, зміст якої становить розгляд і вирішення судових справ з метою забезпечення гарантованих Конституцією України та законами прав і свобод людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства та держави, а результатом якого є постановлення правосудного судового рішення, яке має загальнообов'язковий характер.

Право на справедливе та незалежне правосуддя є одним з найцінніших надбань суспільства. Громадська довіра й повага до судової влади – це гарантія ефективної роботи судової системи.

В історії кримінального законодавства злочини проти правосуддя традиційно розглядалися як один із видів посадових злочинів, серед яких було прийнято виділяти посадові зловживання, хабарництво та упереджене суддівство [1, с. 73].

Історія розвитку українського законодавства свідчить про те, що законодавець постійно приділяв особливу увагу кримінально-правовій охороні інтересів правосуддя.